

Natuurtoets ontwikkeling Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust, Enschede

**Toetsing in het kader van de Wet
natuurbescherming**

E.J.F. de Boer

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Natuurtoets ontwikkeling Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust, Enschede

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

ir. E.J.F. de Boer

Status uitgave: eindrapport

Rapportnummer: 17-101
Projectnummer: 17-0221
Datum uitgave: 18 december 2017
Foto's omslag: -
Projectleider: ir. E.J.F. de Boer
Naam en adres opdrachtgever: Natuurbegraven Nederland
Postbus 797, 5201 AT 's-Hertogenbosch
Referentie opdrachtgever:
Akkoord voor uitgave: drs. G.F.J. Smit
Paraaf:

Graag citeren als: Boer, E.J.F. de, 2017. Natuurtoets ontwikkeling Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust, Enschede. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-101. Bureau Waardenburg, Culemborg.

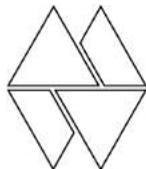
Trefwoorden: natuurtoets, quick scan, nee tenzij-toets, Christinalust, Enschede

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Natuurbegraven Nederland

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Natuurbegraven Nederland en familie Jordaan zijn voornemens op Landgoed Christinalust een natuurbegraafplaats te realiseren. Natuurbegraven Nederland maakt hiermee een duurzame instandhouding van Landgoed Christinalust mogelijk en streeft daarnaast een verbetering van de natuurkwaliteit na. Ingrepen die hiervoor nodig zijn kunnen (tijdelijke) effecten hebben op beschermde soorten planten en dieren.

Natuurbegraven Nederland heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt de effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten te onderzoeken.

In het kader van de Wet natuurbescherming heeft Bureau Waardenburg in 2017 het plangebied drie keer bezocht en de effecten van de werkzaamheden op deze soorten bepaald.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Edward de Boer	projectleiding, rapportage
Jeroen Brandjes	veldwerk, fotografie
Hester Soomers	bronnenonderzoek

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is door Certiked ISO gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2008.

Vanuit Natuurbegraven Nederland werd de opdracht begeleid door de heren W. Peters en R. Fleury. Wij danken hun voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden	9
1.3 Verantwoording.....	10
2 Plangebied en werkzaamheden	13
2.1 Ligging en beschrijving plangebied	13
2.2 Doel van de werkzaamheden.....	14
2.3 Uit te voeren werkzaamheden.....	15
2.4 Planning	15
3 Aanpak inventarisatie	19
3.1 Bronnenonderzoek.....	19
3.2 Methodiek veldonderzoek.....	19
4 Betekenis van plangebied voor beschermde soorten planten en dieren	23
4.1 Relevante soorten	23
4.2 Betekenis van het plangebied voor beschermde soorten	23
4.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	23
4.2.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn.....	23
4.2.3 Beschermingsregime andere soorten	25
5 Effecten op beschermde soorten	29
5.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn.....	29
5.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	31
5.3 Beschermingsregime andere soorten.....	34
6 Conclusie voor Wnb en ontheffingsaanvraag	37
6.1 Conclusie resultaten onderzoek	37
6.2 Overtreding verbodsbepalingen	37
6.3 Ontheffingsaanvraag.....	39
7 Aanbevelingen voor Wnb	41
7.1 Maatregelen om schade te voorkomen of te beperken	41
7.2 Vervolgprocedure	42
7.3 Nader onderzoek.....	42

8	Nee, tenzij toetsing NNN	43
8.1	Wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN	43
8.2	Effecten op het NNN	45
8.3	Mitigatie en resterende effecten	46
8.4	Compensatie	46
9	Literatuur	47
Bijlage 1	Wettelijk kader	49
Bijlage 2	Inrichtingsschets	53

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Natuurbegraven Nederland en familie Jordaan zijn voornemens op Landgoed Christinalust een natuurbegraafplaats te realiseren. In 2014/2015 is een eerste plan opgesteld. Dat plan is getoetst aan de destijds nog geldende Flora- en faunawet. Ondertussen is het plan verder doorontwikkeld en is ook de wetgeving veranderd. De plannen omvatten een aantal ingrepen welke in het plangebied plaats moeten vinden om het initiatief mogelijk te maken.

Het landgoed biedt in potentie leefgebied en verblijfsmogelijkheden (nestplaatsen) voor diverse soorten vogels (waaronder ook roofvogels), grondgebonden zoogdieren (waaronder boomarter, eekhoorn en das) en diverse soorten met name boombewonende vleermuizen. Deze soorten zijn strikt beschermd onder de Wet natuurbescherming (zie bijlage 1). In onderhavige toets wordt nagegaan of deze daadwerkelijk aanwezig zijn. Als deze soorten aanwezig zijn, zal met de voorgenomen werkzaamheden voor inrichting van de natuurbegraafplaats rekening moeten worden gehouden met verblijfplaatsen van deze soorten.

Gezien de nieuwe planvorming, de nieuwe wetgeving en de ouderdom van eerste toetsing is deze nieuwe natuurtoets gewenst.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur, en daarmee de biodiversiteit, schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan is er ontheffing nodig voor het overtreden van een verbodsbepaling. In specifieke gevallen geldt een vrijstellingsregeling. Als de schade betrekking heeft op een Natura 2000-gebied moet een vergunning worden aangevraagd.¹

In dit rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten. Het doel is te bepalen of de voorgenomen werkzaamheden leiden tot overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Dit rapport beschrijft de uit te voeren werkzaamheden (H2) en de methodiek (H3) bij de in 2017 uitgevoerde veldonderzoek. De effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren zijn in beeld gebracht en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de natuurwetgeving. Daarbij is ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van [ingreep] (H4)?
- Welke effecten op beschermde soorten heeft de [ingreep] (H5)?

---

¹ Zie voor de doelstelling en regels van de Wet natuurbescherming het wettelijk kader in de bijlage.

- Kunnen deze effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben (H5)?
- Welke verbodsbepalingen worden overtreden/is een ontheffing nodig (H6)?
- Welke maatregelen voor mitigatie en compensatie van schade aan beschermde soorten zijn noodzakelijk (H7)?

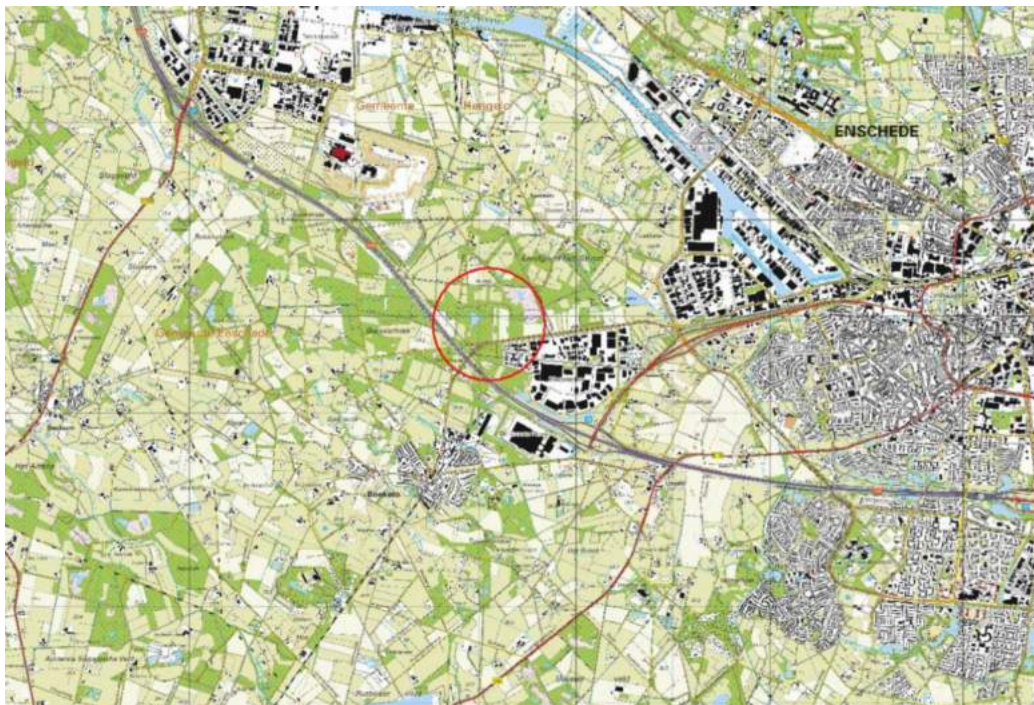
Voorliggend rapport is geschikt als onderbouwing voor een ontheffingsaanvraag van Wet natuurbescherming (indien dat aan de orde is).

Bestemmingplan

Bij het vaststellen van het bestemmingsplan en het uitvoeren van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren en beschermde natuurgebieden in het plangebied en/of in de invloedssfeer daarvan. De volgende vragen worden vaak gesteld:

- of voor de uitvoering van het bestemmingsplan een vrijstelling geldt, dan wel een ontheffing nodig is,
- en zo ja, of deze ontheffing kan worden verleend.

Beantwoorden van deze vragen is in beginsel pas nodig in een procedure op grond van de natuurwetgeving, oftewel wanneer door een concreet initiatief gebruik wordt gemaakt van de middelen het bestemmingsplan geboden ontwikkelingsruimte. Echter, indien op voorhand in redelijkheid kan worden ingezien dat de natuurwetgeving de uitvoerbaarheid van het plan binnen de planperiode in de weg staat² kan het bestemmingsplan niet door de gemeenteraad worden vastgesteld.

figuur 1 Globale ligging plangebied (rood omcirkeld) (Bron: Eelerwoude 2015)

² Gebaseerd op diverse uitspraken van RvS, waaronder zaaknr. 201308884/1/R6

1.2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden

Wet natuurbescherming (Wnb)

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking. De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden (voorheen Nbwet) zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wet natuurbescherming. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten (voorheen Ffwet) zijn in de Wet natuurbescherming opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden (voorheen Boswet) zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

In het voorliggende rapport toetsen we aan bepalingen voor beschermde soorten (Wnb: Hoofdstuk 3), er is niet getoetst aan de bepalingen uit de hoofdstukken 2 en 4 van de wet. Hieronder is dit kort toegelicht.

Beschermingsregimes soorten

Bij de uitvoering van ingrepen moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in het ingreepgebied. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wet natuurbescherming onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn* (Wnb § 3.1),
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn* (Wnb § 3.2)³ en
- *Beschermingsregime andere soorten* (Wnb § 3.3).

Met het in werking treden van de Wet natuurbescherming is het beschermingsregime voor een aantal soorten veranderd dan wel vervallen. Ook zijn een aantal soorten beschermd die dat voorheen niet waren. Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', strikt beschermde soorten (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Als de voorgenomen ontwikkeling van de natuurbegraafplaats leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, is nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen voordat de ingreep wordt uitgevoerd (zie bijlage 1).

---

³ Dit betreft soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van EZ, versie 1.3 december 2016.

Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt op > 6 km afstand van het Natura 2000-gebieden Buurserzand en Haaksbergerveen (zuid van plangebied) en Lonnekermeer (noord van plangebied), op > 7,5 km afstand van het Natura 2000-gebied Witteveen (zuidoost van plangebied) en op > 9 km afstand van het (grensoverschrijdende) Natura 2000-gebied Aamsveen (oost van plangebied). Directe effecten zijn daarmee uit te sluiten. De ingreep heeft maar beperkt invloed op de hydrologie hetgeen niet kan doorwerken tot in Natura 2000-gebied. De natuurbegraafplaats heeft lokaal een kleine verkeersaantrekkende werking. Het aantal verkeersbewegingen die met de natuurbegraafplaats samenhangen komen hooguit overeen met het aantal verkeersbewegingen op een lokale weg. Effectafstanden van hiermee samenhangende stikstofdepositie liggen uit ervaring met voor andere projecten uitgevoerde AERIUS-berekeningen onder de 1.000 meter. In dit geval zijn de afstanden tot Natura 2000-gebieden minimaal 6 km. Daarnaast liggen tussen het plangebied en Natura 2000-gebied de snelweg A35 en de stad Enschede. Effecten van stikstofdepositie of verstoring zijn daarmee niet te voorzien. Indirecte effecten op Natura 2000-gebieden worden daarmee uitgesloten.

Houtopstanden

Bij de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats worden op enige schaal houtopstanden gekapt. De te kappen houtopstanden vallen niet onder de uitzonderingsregels van de wet. De regels ten aanzien van bomenkap in houtopstanden zijn daarom van toepassing. In onderhavige toets is dit verder niet uitgewerkt. Compensatie voor verlies aan oppervlak bos in de vorm van nieuwe bosaanplant zal echter noodzakelijk zijn. Ook zal de kap bij de provincie (GS) gemeld moeten worden (art 4.2.1 Wnb).

Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland. Directe effecten op de NNN zijn niet op voorhand uit te sluiten. Voor uitvoering van de plannen zal er daarom een 'Nee, tenzij toets' moeten worden opgesteld. Deze 'Nee, tenzij toets' maakt onderdeel uit van dit rapport.

1.3 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van het in 2017 uitgevoerde veldwerk, een interne landschapsecologische gebiedsanalyse, een eerder uitgevoerde natuurtoets met bijbehorend veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

Veldbezoek

Het plangebied is op 10 en 20 april en 28 september 2017 bezocht. Tijdens de terreinbezoeken is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Specifiek is hier beoordeeld in hoeverre terreindelen geschikt leefgebied vormen voor soorten als heikikker en levendbarend hagedis. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een schepnet om een indicatie te krijgen van het voorkomen van vissen en amfibieën. Aanwezige bosbeplanting is beoordeeld op zijn geschiktheid voor verblijfplaatsen van vleermuizen.

De in dit rapport gepresenteerde gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na 2020 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

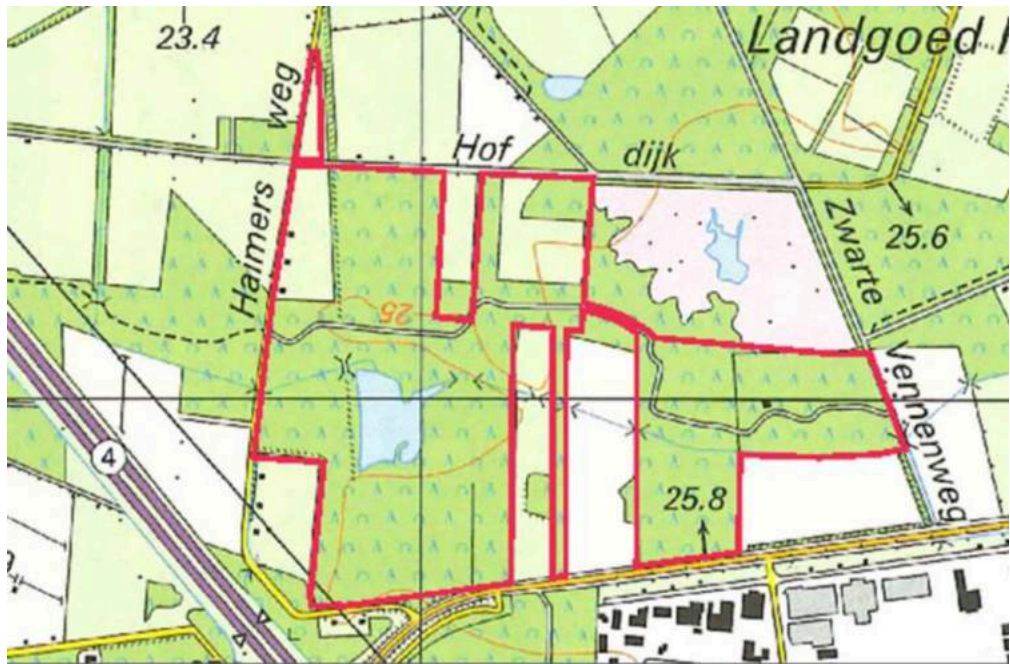
Bronnenonderzoek

Aanvullend op het veldbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen is de NDFF geraadpleegd⁴. Daarnaast is, voor zover nodig, gebruik gemaakt van eerder uitgevoerd onderzoek en achtergronddocumentatie (zie literatuurlijst).

De veldbezoeken betroffen uitgebreide oriëntaties op het voorkomen van beschermde soorten en het mogelijke belang van het plangebied als (onderdeel van het) leefgebied van relevante beschermde soorten. Naar oordeel van de onderzoekers geven de veldbezoeken samen met het bronnenonderzoek conform de algemeen gehanteerde en geaccepteerde methodieken bij natuurtoetsingen voldoende informatie om een effectinschatting te maken.

---

⁴ Nationale Database Flora en Fauna geraadpleegd april-2017

Figuur 2.1 Begrenzing plangebied (rood omlijnd) (Bron: Eelerwoude 2015), Deze begrenzing wordt ook in 2017 nog aangehouden.

2 Plangebied en werkzaamheden

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied ligt aan de westzijde van Enschede en heeft een oppervlakte van circa 28,3 hectare (figuur 1 en 2.1). Het wordt in grote lijnen omsloten door de Windmolenweg (zuidzijde), de Zwartevenneweg (oostzijde), de Hofdijk (noordzijde) en de Haimersweg (westzijde). Aan de zuidzijde ligt het bedrijventerrein De Marssteden.

Het terrein is sinds circa 1880 aangekocht door voorouders van dhr. Jordaan. en sindsdien in eigendom van de familie. Het maakte eertijds deel uit van een veel groter landgoederencomplex. Het plangebied omvat graslandjes, bospercelen (verschillend in samenstelling en leeftijd), heide en een kleine bosvijver. Centraal in het plangebied ligt de loop van de rechtgetrokken Tweekelerbeek. Aan de westzijde loopt het spoorlichaam van de voormalige stoomtramverbinding Neede – Hengelo door het plangebied. Verder lopen er een aantal meer of minder gebruikte onverharde paden door het plangebied.

Aansluitend op het plangebied liggen delen van andere landgoederen. Enkele voormalige landbouwpercelen die grenzen aan het plangebied, zijn ingericht voor natuurontwikkeling door ze te ontdoen van hun voedselrijke toplaag.

Binnen het plangebied liggen enkele zoutputten, te herkennen aan hun karakteristieke gebouwtjes.

Geologisch wordt het landschap gekenmerkt door dekzandruggen en ondiepe deekdalen met podzolgronden en beekerdgronden. Binnen het plangebied liggen geen esgronden.

Christinalust is een relatief jong landgoed. De eerste bebossingen dateren van rond 1900. Het Zwarte Ven dat net aan de noordzijde van het plangebied ligt is een laatste restant van het voormalige heide en woeste grond landschap. Voor de bebossing is op diverse plekken binnen het gebied een oppervlakkige ontwatering in de vorm van sloten aangebracht. Een deel van deze sloten is recent weer geherprofileerd.

Het plangebied kent in hoofdlijn vier typen vegetaties: bosvegetaties, heidevegetaties, grazige vegetaties en pioniersvegetaties.

Bij de bossen gaat het in hoofdzaak om naaldhout en gemengd bos met lariks, grove den en douglas. In de ondergroei van deze percelen staat zeer veel rododendron. Enkele loofhout percelen zijn een klein rabattenbos aan de noordzijde en een hakhout stook tussen twee voormalige landbouwpercelen centraal binnen het plangebied. Langs de Tweekelerbeek, het oude spoorlichaam en verspreid tussen de naaldhoutopstanden staat oud loofhout in de vorm van groepen of solitaire bomen. Naast rododendron bestaat de ondergroei vooral uit algemene bossoorten zoals stekelvarens, lijsterbes, vogelkers en Amerikaanse vogelkers. Typische bossoorten als bosbes en salomonszegel komen maar zeer sporadisch voor.

De graslanden zijn vrij eenvormig van karakter en worden meest gedomineerd door algemene grassoorten als struisgrassen en beemdgrassen. Plaatselijk ook met veel mos en pitrus (storingsindicator) welke duiden op wisselde vochtomstandigheden en zuurgraad.

De heide binnen het plangebied heeft een droog karakter maar is sterk aan het verruigen en verbossen. Er staat veel opslag van berk, grove den en plaatselijk ook Japanse duizendknoop. De Japanse duizendknoop is ook elders binnen het plangebied terug te vinden, bijvoorbeeld langs de gehele loop van de Tweekelerbeek. De pioniersvegetaties zijn met name aan te treffen op de oude landbouwpercelen waar de top laag van is verwijderd, dus buiten het plangebied van de natuurbegraafplaats. Vaak staat hier ook veel jonge opslag van berk, els en grove den. Net als bij de graslanden zijn hier plaatselijk ook indicatoren van wisselende vochtomstandigheden aanwezig.

Noemenswaard is verder nog de zone met helofytenvegetaties rond de bosvijver in het westelijke deel van het plangebied. Hier domineren soorten als riet en grote lisdodde.

2.2 Doel van de werkzaamheden

Het gebied gaat ingericht worden als natuurbegraafplaats. De aan te brengen voorziening moeten het gebruik als natuurbegraafplaats mogelijk maken. Op de korte termijn is het doel om hierbij bestaande natuurwaarden te behouden en in te passen binnen het concept natuurbegraven en op de langere termijn moet de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats een duidelijke bijdrage leveren aan het vergroten van de natuurwaarde van het gebied. Natuurwaarden zijn daarbij afgestemd op een natuurlijke landschapsecologische ontwikkeling en afgestemd op de hydrologische en bodemkundige gesteldheid van het gebied.

Gezien de huidige hydrologische omstandigheden zal enkel op een deel van het totale gebied begraven worden .

De inrichting wordt niet uitgevoerd volgens een gedragscode, het gebruik als natuurbegraafplaats en het beheer daarna wel. Voor de inrichting en later na inrichting voor het gebruik worden ecologische werkprotocollen opgesteld. In deze protocollen wordt aangegeven hoe om te gaan met aanwezige natuurwaarden waaronder de beschermde soorten. De protocollen zorgen er voor dat beschermde soorten geen nadelig effect zullen ondervinden. De protocollen zijn daarbij mede afgestemd op relevante soortenstandaarden / kennisdocumenten en gedragscodes. Voor uitvoering van werkzaamheden in het kader van beheer en onderhoud/ruimtelijke ontwikkeling geldt in de provincie Overijssel een vrijstelling ten aanzien van een aantal algemeen voorkomende beschermde soorten amfibieën en zoogdieren.

2.3 Uit te voeren werkzaamheden

De uit te voeren werkzaamheden betreffen:

- omvorming bos naar halfopen natuur door eenmalige kap; 25.500 m² naaldhout
- verwijdering exoten; rododendron, Japanse duizendknoop, Amerikaanse vogelkers over het gehele plangebied
- herstel / ontwikkeling heidevegetaties; aansluitend op buiten het plangebied gelegen Zwarte Ven en ook elders binnen plangebied
- plaatselijke ophoging bodem zoveel als mogelijk met gebiedseigen grond om de volgens de wet op de lijkbezorging noodzakelijk drooglegging te verkrijgen om te begraven
- aanpassing bosvijver waaronder verdieping tot maximaal 5 m
- verspreidt vrijzetten van enkele gezichtsbepalende bomen
- bouw ceremonie- en kantoorruimte; oppervlak 1000 m² waarvan 550M² bebouwd
- padenstructuur in halfverharding; lengte ca. 5.200 m (2.0 meter breed) waarvan 2.800 m bestaand pad
- aanleg parkeergelegenheid; halfverhard, principe bosparkeren; oppervlak 2.200 m² met mogelijk enige markeringsverlichting tijdens gebruiksuren (dus niet 's avonds of 's nachts)
- vernatuurlijken beekloop
- plaatselijk herstel oorspronkelijk reliëf dekzandrug en landschapsherstel
- aanleg enkele poelen in westelijke weilandjes
- aanplant van nieuwe gebiedseigen loofhout bosbeplanting.

Gebruik na inrichting bestaat uit:

- effectief gebruikt voor natuurbegraven op max 10% (2,86 ha) van het oppervlak van het plangebied
- natuurbeheer binnen het gehele plangebied.

In figuur 2.2 is aangegeven waar ophoging van het terrein is voorzien.

De inrichting van de natuurbegraafplaats kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Gebruik van een door de minister goedgekeurde gedragscode voor de betreffende ingreep is niet aan de orde. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt geen vrijstelling voor regels ten aanzien van soorten uit het 'Beschermingsregime andere soorten' van de Wnb (zie bijlage 1). Vrijstelling geldt enkel voor de soorten genoemd in de provinciale verordening.

2.4 Planning

De inrichting van de natuurbegraafplaats is voorzien in de periode eind 2017 – begin 2019. Bij de kap van bomen en verwijdering van begroeiing wordt rekening gehouden met het broedseizoen van vogels. Voor overige werkzaamheden wordt per werkzaamheid bepaald of dit ook mogelijk is binnen het broedseizoen.

De gebruikperiode van de natuurbegraafplaats beslaat vervolgens een periode van 40 tot 60 jaar.

figuur 2.2 Ophoogkaart Christinalust (Bron: NBN)

Verbossende en verruigende heide aan oostzijde plangebied

Verspreiding van Japanse duizendknoop langs de Tweekelerbeek. Zichtbaar is ook de kwelinvloed (roodkleuring door neerslaan van ijzerverbindingen) en het rechtgetrokken karakter van de beek

Eenvormig soortenarm grasland binnen plangebied

Rabatten met loofbos. Dit bos blijft in zijn huidige vorm behouden

Naaldhout met ondergroei van rododendron komt veel voor binnen het plangebied

De bosvijver met deels oeervervegetaties van riet en lisdodde en deels bos op de oever

Twekkelerbeek met beeldbepalende loofhoutbeplanting direct langs de beek

Klein onderdeel jong beukenbos nabij de bosvijver

3 Aanpak inventarisatie

3.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek omvat in de eerste plaats een consultatie van het NDFP. Gekeken is hierbij naar waarnemingen van beschermde soorten en rode lijstsoorten die de afgelopen 10 jaar zijn gedaan binnen en in de nabije omgeving van het plangebied. Daarnaast is gebruik gemaakt van eerder onderzoek dat al is uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats. Gezamenlijk geven beide een vrijwel compleet beeld van wat er over het voorkomen van beschermde soorten in het gebied bekend is.

Het bronnenonderzoek heeft geleid tot een lijst van in het veld te onderzoeken soorten planten en dieren. Naast de beschermde soorten zijn ook soorten van Rode lijsten op hun voorkomen onderzocht, omdat deze indicatief zijn voor natuurwaarden en tevens extra aandacht behoeven in het kader van de zorgplicht⁵. De waarnemingen van de afgelopen 3 jaar zijn tijdens het veldbezoek specifiek gecontroleerd.

Daarnaast heeft er in 2013 een vlakdekkende inventarisatie plaatsgevonden naar aanwezige natuurwaarden ten behoeve van het Soortmanagementplan Tweekelo en zijn er in 2014 drie veldbezoeken geweest voor het verzamelen van informatie voor een eerdere natuurtoets (Manshot & Rensink, 2015). Dit Soortmanagementplan is geïnitieerd vanuit nabij gevestigde Afvalverwerker Twence en de Zuivelhoeve om uitbreidingsplannen in / nabij Tweekelo integraal te kunnen beoordelen in het kader van de natuurwetgeving. Het planvoornemen Christinalust had zich daarbij aangesloten, zodat ook het Landgoed Christinalust (plangebied voor de natuurbegraafplaats) meegenomen is in het veldonderzoek voor het Soortmanagementplan. Het Soortmanagementplan zelf is niet afgerond, de benodigde veldonderzoeken daarvoor zijn wel uitgevoerd. Relevante informatie uit de veldonderzoeken voor het Soortmanagementplan Tweekelo is gebruikt voor de natuurtoets uit 2015. Gegevens uit deze onderzoeken zijn ook voor deze nieuwe natuurtoets gebruikt. Aangezien er aan de feitelijke situatie op Christinalust sindsdien niet is veranderd zijn betreffende gegevens nog geldend in 2017.

3.2 Methodiek veldonderzoek

In 2014 zijn uitgebreide inventarisaties conform soortenstandaarden / kennisdocumenten of standaard monitoringsmethodieken (zoals voor SNL gangbaar is) uitgevoerd. Aanvullend daarop zijn in 2017 drie uitgebreide veldbezoeken uitgevoerd.

---

⁵ Artikel 1.11 Wnb: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving." De zorgplicht is in de Ffwet opgenomen onder Artikel 2,

Het plangebied en enkele aanliggende terreinen (Zwarte Ven, natuurontwikkelings-terreinen) zijn op 10 april (2017) vlakdekkend onderzocht op het voorkomen van (sporen van) beschermde soorten en verblijfplaatsen van beschermde soorten. Hierbij zijn de bosvijver, een nabij het plangebied gelegen poel en op enkele plekken ook de Tweekelerbeek bemonsterd met een schepnet en daarbij gecontroleerd op het voorkomen van vis en amfibieën.

Het plangebied is vlakdekkend doorlopen waarbij gelet is op het voorkomen van roofvogelnesten (ook aan de hand van geluid), de aanwezigheid van wildwissels en andere sporen, de aanwezigheid van holen en burchten en daad werkelijke zichtwaarnemingen van soorten. Middels een gehoor en zicht is een goede indruk verkregen van de aanwezige broedvogels.

Bij het Zwarte Ven en de bosvijver is specifiek gelet op het voorkomen van amfibieën en reptielen en de net buiten het plangebied gelegen poel is ook gecontroleerd op het voorkomen van amfibieën en reptielen.

Bij de bosopstanden is bepaald in welke mate zij geschikt zijn voor verblijfplaatsen van (boombewonende) vleermuizen, bijvoorbeeld aan het soort bomen en de aanwezigheid van spleten en holten in bomen.

Op 21 april (2017) is het plangebied bezocht met tot doel de uitgangspunten voor het planontwerp nog duidelijker in kaart te brengen. Tevens zijn hierbij nog enkele aandachtspunten voortvloeiend uit het eerste bezoek extra gecontroleerd. Op de plaatsen waar de bouw van het bedrijfsgebouw is voorzien en waar de ontsluiting en parkeergelegenheid is voorzien zijn alle relevante bomen gecontroleerd op aanwezigheid van holtes en spleten. Daarnaast is er specifiek gekeken naar de delen welke worden opgehoogd.

Tot slot heeft op 28 september een veldbezoek plaatsgevonden waarbij heel gericht is bepaald welke terreindelen tot het leefgebied van heikikker en levendbarende hagedis behoren. Het verslag van dit onderzoek vormt een aanvullende notitie op deze natuurtoets.

Uitkomsten van de veldinventarisaties uit 2014 en de veldbezoeken van 2017 en de eerdere toetsing uit 2015 leverden voldoende informatie om een goede effectinschatting te maken.

Daarnaast is voor het huidige plan een landschapsecologische systeemanalyse opgesteld. De analyse is een belangrijke input geweest voor het Inrichtings- en Beheerplan. De landschapsecologische systeemanalyse behelst met name een algemene landschaps- en natuurwaarde- bepaling van het plangebied en een beschrijving van de potenties.

De gevolgde werkwijze geeft een uitgebreid en actueel algemeen overzicht van het voorkomen van beschermde soorten uit de soortengroepen planten, amfibieën, vissen, algemene zoogdieren en ongewervelden. Met betrekking tot het voorkomen van jaarrond beschermde nesten van broedvogels kan het beeld per jaar veranderen.

Voor 2017 is het beeld dekkend. Dit geldt eveneens voor het voorkomen van vleermuizen en soort als marters en das. Voor de plaatsen waar ingrepen als de bouw van de ceremonieruimte en het kantoor, de ontsluiting en de parkeervoorzieningen zijn voorzien is er dus een goed beeld over het al dan niet voorkomen van beschermde soorten.

Daarnaast wordt als extra zekerheid om te voorkomen dat er mogelijk verbodsbepalingen van de Wnb worden overtreden de kap van bomen begeleid door een ter zake kundige die vooraf aangeeft of bomen gekapt kunnen worden zonder dat dit van invloed is op mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen en van jaarrond beschermde nesten van broedvogels en van nesten van andere zoogdieren (eekhoorn) en de functionele leefomgeving van betreffende verblijfplaatsen. Met name de parkeervoorziening biedt mogelijkheden om bepaalde bomen te sparen omdat het parkeerplaats wordt uitgevoerd in de vorm van bosparkeren waarbij er ook bomen op het parkeerterrein blijven staan. De ontsluiting voor autoverkeer loopt goeddeels over of bestaande paden of buiten bosgebied om. En de overige paden betreffen bestaande paden of nieuwe paden waarbij de route van de nieuwe paden binnen bepaalde contouren wel is vastgelegd maar er kleine verschuivingen in exacte ligging mogelijk zijn om beschermde of bijzondere natuurwaarden te sparen.

4 Betekenis van plangebied voor beschermde soorten planten en dieren

4.1 Relevante soorten

Het plangebied is in potentie geschikt voor buizerd, havik, sperwer, boomvalk, boombewonende vleermuizen, diverse soorten grondgebonden zoogdieren waaronder ook boomarter en das, diverse soorten amfibieën waaronder heikikker en tot slot reptielen zoals de levendbarende hagedis. Het plangebied bevat voor deze soorten (in potentie) geschikt habitat, zoals bos, bosranden en open water. De functie van het plangebied voor deze soorten wordt besproken in de rest van dit hoofdstuk.

4.2 Betekenis van het plangebied voor beschermde soorten

4.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn⁶ (soorten § 3.1 Wnb)

Binnen het plangebied is een oude havikshorst aangetroffen. Op de momenten van veldbezoek was de horst echter niet in gebruik. In 2014 kwam nog wel een bewoond nest binnen het plangebied voor (Eelerwoude, 2014). Bij de veldbezoeken in 2017 is havik wel gesignaleerd. Ook sperwer, buizerd en boomvalk zijn tijdens de veldbezoeken waargenomen. nesten van deze soorten zijn niet gevonden. In het NDFP zitten diverse waarnemingen van betreffende soorten. Het plangebied behoort daarmee zeker tot het leefgebied van betreffende soorten. Het is echter te klein om als afzonderlijk leefgebied te kunnen zien. Het maakt dus deel uit van het totale leefgebied van deze soorten. Daarbij is het mogelijk (gezien ook de oude havikshorst) dat deze soorten in het plangebied in bepaalde jaren een nest hebben.

4.2.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (soorten § 3.2 Wnb)

Kamsalamander

De meest recente waarnemingen van kamsalamander in het NDFP dateren van 1999. De soort was waargenomen bij een poel net ten noorden van het plangebied. Betreffende de poel is bij het veldbezoek van 10 april 2017 uitgebreid onderzocht op het voorkomen van deze soort. Kamsalamander is daarbij niet aangetroffen. De poel was daarbij ook sterk aan het verlanden met waterplanten en veel dood organisch materiaal (bladval). Gezien het tijdstip van bemonstering in de voortplantingsperiode en de maar zeer matige geschiktheid van de poel als voortplantingswater kan op basis van het veldonderzoek worden geconcludeerd dat kamsalamander tegenwoordig niet meer binnen of in de directe nabijheid van het plangebied voorkomt. Hierbij wordt aangetekend dat ook het Zwarte Ven en de bosvijver binnen het plangebied weinig geschikt zijn als voortplantingswater. De bosvijver omdat daar karper en andere vis is uitgezet en het Zwarte Ven is gezien de veenmosgroei te zuur.

⁶ Op grond van door het ministerie van EZ verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

Heikikker

Heikikker is volgens het NDFF voor het laatst waargenomen in 2010. De soort kwam daarbij voor langs de bosvijver binnen het plangebied. Bij gericht onderzoek in 2013 en 2014 is de soort niet aangetroffen. De bosvijver is in 2017 op meerdere plaatsen bemonsterd met een schepnet. Hierbij is de soort niet aangetroffen. Evenmin zijn eiafzettingen van de heikikker aangetroffen. De bosvijver vormt ook niet het meest geschikte habitat voor de soort in de omgeving. Het Zwarte Ven en omringende heide vormt een meer geschikt leefgebied voor de heikikker.

Gezien het niet aantreffen van de soort en de matige geschiktheid van de bosvijver (er zit daar ook veel vis) als voortplantingswater kan worden gesteld dat het plangebied momenteel geen functie meer heeft als voortplantingsgebied voor de heikikker.

Om het potentiële leefgebied van heikikker op land goed in kaart te brengen is op 28 september gericht veldonderzoek uitgevoerd. De resultaten daarvan zijn terug te vinden in een aparte notitie (Brandjes, 2017). In het kort zijn de conclusies van dit onderzoek dat winterverblijfplaatsen zich hoofdzakelijk buiten het plangebied van de natuurbegraafplaats bevinden en dat een klein deel van het plangebied nabij het Zwarte Ven kan worden benut als winterhabitat. Enkele andere delen vormen geen winterhabitat maar kunnen worden benut om van voortplantingsplaats naar winterhabitat te migreren. Brandjes (2017) geeft aan dat gezien de leefwijze van de heikikker en de mate van geschiktheid van het terrein rond het Zwarte Ven het niet aannemelijk is dat heikikker zijn winterverblijven binnen het plangebied heeft. Het valt te verwachten dat heikikkers die zich voorplanten in het Zwarte Ven na de voortplantingsperiode op korte afstand (binnen enige tientallen meters; max 50 meter) van het Zwarte Ven verblijven.

Op basis van dit onderzoek zijn omgangsregels geformuleerd waarbij ook rekening is gehouden met mogelijke potenties en die er zorg voor dragen dat tijdens de inrichting en het gebruik van de natuurbegraafplaats effecten, en daarmee ook overtreding van verbodsbepalingen (vernietiging verblijfplaatsen, verstoring), wordt voorkomen. De omgangsregels zijn overgenomen in de werkprotocollen voor inrichting en gebruik.

Vleermuizen

Uit het NDFF blijkt het recent regelmatig in de omgeving voorkomen van de soorten gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis. Enkele waarnemingen van meervleermuis, baardvleermuis en ruige dwergvleermuis zijn 15 jaar of ouder. In 2014 zijn bij een avondcontrole rond de bosvijver t.b.v. een eerder opgestelde natuurtoets gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis waargenomen. In het plangebied staat afgezien van een werkschuur/jachthut geen bebouwing. Bij deze werkschuur werden in 2013 en 2014 geen vleermuizen aangetroffen. In de plannen blijft de werkschuur behouden.

Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat met name de bosvijver als foerageerplek wordt benut en dat gewone dwergvleermuis enkel paden gebruikt als vliegroute.

Van belang zijn daarom met name de mogelijkheden voor verblijfplaatsen (kraamkolonies, paarplaatsen, zomerverblijven, winterverblijven) van boombewonende vleermuissoorten. Aangenomen mag daarom worden dat het plangebied gezien zijn aard en de recente waarnemingen betekenis heeft voor gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis.

Met name de oudere loofbomen bieden in potentie verblijfplaatsen aan vleermuizen. De potenties van het naaldhout voor verblijfplaatsen is gering. De hars in naaldbomen schrikt vleermuizen af. Zeker verblijfplaatsen waar vleermuizen zich langduriger ophouden zoals kraam- en winterverblijven zijn niet te verwachten in naaldhout. Bospaden en bosranden en de bosvijver vormen geschikte vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen.

Voor overige soorten van de Habitatrictlijn (bijlage IV) heeft het plangebied gezien zijn aard, het ontbreken van waarnemingen en de conclusies uit de veldbezoeken geen betekenis.

4.2.3 Beschermingsregime andere soorten (soorten § 3.3 Wnb)

Planten

Binnen het plangebied zijn tijdens de uitgebreide veldbezoeken in 2017 geen beschermde soorten planten of Rode Lijstsoorten aangetroffen. Eerdere onderzoeken geven aan dat rond het Zwarte Ven (buiten het plangebied) kleine zonnedauw, koningsvaren, gagel en jeneverbes voorkomt. Geen van deze soorten is tegenwoordig nog beschermd. De NDFF bevat voor Christinalust geen recente waarnemingen van tegenwoordig nog beschermde soorten. Mogelijk bevinden zich op kleine schaal wel Rode Lijstsoorten als dubbelloof, moerashertshooi en gagel in het plangebied. Deze zijn waargenomen bij het Zwarte Ven. In het verleden zijn soorten als vlottende bies en slofhak waargenomen.

Ongewervelden

Het plangebied heeft geen betekenis voor beschermde soorten ongewervelden. In het plangebied zijn namelijk geen beschermde soorten ongewervelden aangetroffen. Geschikte biotopen zijn ook niet aanwezig.

Vissen

Bij bemonstering van aanwezige waterelementen (Twekkelerbeek, bosvijver) zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. In het NDFF zitten evenmin waarnemingen van beschermde soorten vis. Zowel beek als bosvijver vormen in de huidige conditie weinig tot geen geschikt leefgebied voor beschermde vissoorten. Het voorkomen van beschermde vissoorten wordt derhalve uitgesloten.

Amfibieën

Met zekerheid komen de soorten bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad voor. Deze soorten zijn aangetroffen bij de veldbezoeken. De bosvijver vormt een niet optimaal (vanwege het voorkomen van vis) voorplantingswater voor deze soorten. Slootjes en poelen in de omgeving vormen voortplantingshabitat van deze soorten. Het plangebied vormt verder geschikt landhabitat voor deze soorten. Gezien het algemeen voorkomen van betreffende soorten in Nederland is het plangebied is niet van regionaal of nationaal belang.

Betreffende soorten staan in de provincie Overijssel alle op de lijst van soorten waarvoor bij ruimtelijke ingrepen een vrijstellingsregeling geldt. Voor overtredingen van verbodsbepalingen van de Wnb is bij deze soorten geen ontheffing benodigd

Reptielen

De omgeving van het Zwarte Ven staat bekend als leefgebied van de levendbarende hagedis. Deze soort is ook bekend uit de omgeving van de A35 ten westen van het landgoed. Naar verwachting is de populatie rond het Zwarte Ven van beperkte omvang en is die min of meer geïsoleerd. De populatie is hooguit lokaal van belang. Vanuit het Zwarte Ven is het mogelijk dat de levendbarende hagedis ook incidenteel naar het oostelijke deel van het plangebied 'uitwaaierd'. Met name de opener delen en bosranden vormen daarbij leefgebied voor de soort.

Op 28 september is tevens gericht beoordeeld in hoeverre het plangebied geschikt is als leefgebied voor levendbarende hagedis. Uit deze beoordeling blijkt dat enkel de randzone van het plangebied met het Zwarte Ven waar geen bosopstanden staan maar waar een overgang is van de heidevegetaties naar bos geschikt leefgebied vormt voor levendbarende hagedis. De bosopstanden zelf vormen geen geschikt leefgebied voor de levendbarende hagedis. Dit vanwege het ontbreken van een geschikte ondergroei en geen / onvoldoende bezonningsmogelijkheden.

Waarnemingen van andere reptielen zoals hazelworm zijn niet bekend. Het plangebied vormt daarbij ook maar matig geschikt leefgebied voor andere reptielsoorten. Op basis hiervan wordt het voorkomen van andere reptielensoorten uitgesloten.

Uit voorzorg zijn er in het werkprotocol gebruik en beheer wel maatregelen voor opgenomen. Dit omdat in de toekomst een eventuele vestiging van de soort op het landgoed niet is uit te sluiten.

Grondgebonden zoogdieren

Van de grote zoogdieren komen vos en ree met zekerheid voor. Das komt met zekerheid momenteel niet voor in het plangebied. Das komt zeker wel in de (ruimere) omgeving voor. Dit geldt ook voor de meeste andere marterachtigen (steenmarter, boommarter, bunzing). Het plangebied kan zeker als potentieel leefgebied voor deze soorten worden aangemerkt.

Van de kleinere zoogdieren zijn konijn, haas, eekhoorn en egel bekend. Ook diverse soorten muizen zullen met zekerheid voorkomen in het plangebied en de ruimere omgeving. Hierbij valt dan te denken aan rosse woelmuis, veldmuis, huisspitsmuis en bosmuis. Dit betreft geen van alle heel specifieke of bijzondere soorten. Betreffende soorten zijn bij eerder onderzoek in 2014 ook aangetroffen.

Voor de grondgebonden fauna vormen de A35 in het zuidwesten en het Twentekanaal in het noorden belangrijke beperkingen in hun migratiemogelijkheden. Bij de A35 zal dat op korte termijn i.i.g. deels worden opgelost door de aanleg van een ecoduct ten westen van Christinalust. Het Twentekanaal blijft een barrière, zeker voor de kleinere organismen. Omdat het kanaal op een wat grotere afstand van Christinalust ligt is het effect hiervan voor Christinalust ook beperkter.

Tabel 3.1 Beschermde soorten Landgoed Christinalust en hun beschermingsregime.

Soort	Functie	Wnb*
havik, buizerd, sperwer, boomvalk	leefgebied, momenteel geen jaarrond beschermd nest waargenomen.	§ 3.1
boombewonende vleermuizen (rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, grootoorvleermuis, watervleermuis)	verblijfplaatsen en leefgebied potentieel leefgebied, verblijfplaatsen nu niet aanwezig op plekken waar ingrepen zijn voorzien	§ 3.2
Heikikker	klein oppervlak landgoed geschikt landhabitat. Soort komt niet voor op plekken waar ingrepen zijn voorzien	§ 3.2
levendbarende hagedis	momenteel geen functie	§ 3.3
eekhoorn	leefgebied, geen nesten momenteel op plekken waar ingrepen zijn voorzien	§ 3.3
steemarter, boomarter, das?	deel plangebied is potentieel leefgebied/ verblijfplaatsen niet waargenomen in het plangebied	§ 3.3
konijn, haas, ree, diverse soorten muizen, egel, vos	leefgebied, aanwezig	§ 3.3
bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander	leefgebied, aanwezig	

* Beschermingsregime conform de betreffende paragraaf in de wet (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, andere soorten).

5 Effecten op beschermde soorten

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de werkzaamheden op soorten van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en het Beschermingsregime andere soorten. De voorgenomen werkzaamheden starten in 2017 en worden getoetst aan de Wet natuurbescherming. Bij de inrichting wordt geen gebruik gemaakt van een goedgekeurde gedragscode. Bij het gebruik en beheer van de natuurbegraafplaats wordt wel aangesloten op een goedgekeurde gedragscode, in dit geval de Gedragscode Natuurbeheer 2016-2021.

Uitgangspunt voor de toetsing is dat rust- en verblijfplaatsen die plekken zijn voor een soort die van essentieel belang zijn voor haar levenscyclus en een onmisbaar onderdeel zijn van het habitat⁷. Om overtreding te voorkomen zal de functionaliteit van rust- en verblijfplaatsen gewaarborgd moeten zijn.

5.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Het plangebied heeft betekenis voor buizerd, sperwer, havik en boomvalk (zie 4.2.1).

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

Nest-, rust- en slaapplekken

Momenteel (2017) komen geen in gebruik zijnde jaarrond beschermde nesten van vogels voor in die delen van het plangebied waar de bouw van de ceremonieruimte / kantoor, parkeervoorzieningen en kap van bomen ten behoeve van ophoging van terreindelen is voorzien. Conform het te hanteren werkprotocol (mede afgestemd op relevante gedragscodes en soortenstandaarden) geldt daarnaast als uitgangspunt dat alle beplanting van belang voor de jaarrond beschermde nesten wordt gespaard. Bovendien worden relevante werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd en wordt verstoring binnen het broedseizoen daarmee voorkomen.

Bij het gebruik van de natuurbegraafplaats wordt eveneens een ecologisch werkprotocol gehanteerd. In dit protocol worden regels gegeven om verstoring van nesten van genoemde soorten te voorkomen. De aanwezigheid van nesten van deze soorten wordt jaarlijks gevolgd. De regels zijn er op gericht om verstoring van de nesten tijdens het broedseizoen te voorkomen.

De kwaliteit van het plangebied voor jaarrond beschermde nestplaatsen wordt door de grotere diversiteit van het plangebied en alle voorzorgsmaatregelen ter voorkoming van verstoring van nesten niet negatief beïnvloed.

Bovenstaande geldt niet enkel voor vogels met een jaarrond beschermde nestplaats maar geldt voor broedvogels in zijn algemeenheid.

⁷ Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC. Final version, February 2007.

Overige functies

Het plangebied krijgt door de inrichting als natuurbegraafplaats een meer afwisselend karakter waar een deel van de naaldhoutbeplanting wordt omgezet in heide en heischrale vegetaties of loofhoutvegetaties. Het aantal overgangen in vegetaties wordt vergroot. Het aantal potentiële prooidieren kan toenemen. Het plangebied wordt door deze vergroting in diversiteit aantrekkelijker als leefgebied voor genoemde soorten.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

Tijdelijke effecten

Alle aanwezige nesten blijven bij de inrichting gespaard. Op de plaats waar ceremonieruimte en parkeerplaats zijn voorzien komen momenteel (2017) geen jaarrond beschermde nesten voor. Dit geldt momenteel ook voor de plaatsen waar bosvorming en ophoging mogelijk wordt gemaakt. Bij de kap van naaldhout opstanden en de aanleg van het padenstelsel wordt daarnaast vooraf nogmaals extra gecontroleerd of in te kappen beplanting jaarrond beschermde nesten voorkomen. Worden dergelijke nesten aangetroffen wordt het plan op een zodanige wijze aangepast dat betreffende nesten worden gespaard en niet worden verstoord. Mogelijk kan kap wel in een later stadium plaatsvinden als betreffend nest (op natuurlijke wijze) buiten gebruik raakt.

Het werkprotocol ziet eveneens toe op voorkomen van verstoring van nesten. Het aanbod blijft daardoor gehandhaafd zowel tijdens het broed-/kwetsbare seizoen als daarbuiten.

Er zijn daarom geen tijdelijke effecten te voorzien op jaarrond beschermde nesten.

Permanente effecten

Alle aanwezige nesten blijven bij het gebruik van de natuurbegraafplaats gespaard. Het werkprotocol ziet eveneens toe op voorkomen van verstoring van nesten. Het aanbod blijft daardoor in de jaren dat de natuurbegraafplaats in gebruik is gehandhaafd zowel tijdens het broed-/kwetsbare seizoen als daarbuiten.

Er zijn daarom geen permanenten effecten te voorzien.

Staat van instandhouding

Aangezien effecten kunnen worden uitgesloten heeft het planvoornemen ook geen negatief effect op de staat van instandhouding.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen nest-, rust en slaapplekken (Wnb art. 3.1.2)

Het momenteel afwezig zijn van in gebruik zijnde jaarrond beschermde nesten op die delen van het plangebied waar werkzaamheden voor de inrichting plaatsvinden, het werkprotocol, de geplande periode van uitvoering van inrichting en de blijvende monitoring van de natuurbegraafplaats zien er op toe dat Wnb art 3.1.2 niet wordt overtreden.

Opzettelijk verstoring (Wnb art. 3.1.4)

Het werkprotocol, de geplande periode van uitvoering van inrichting en de blijvende monitoring van de natuurbegraafplaats zien er op toe dat Wnb art 3.1.4 niet wordt overtreden.

Er is geen opzettelijke verstoring van alle aanwezige vogelnesten.

5.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Het plangebied heeft betekenis voor boombewonende vleermuizen. Voor heikikker hebben delen van het plangebied enkel mogelijk een functie als doortrekgebied (zie 4.2.2)

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

Voortplantings-, rust- en andere verblijfplaatsen

Momenteel (2017) komen geen verblijfplaatsen (alle typen) van vleermuizen voor in die delen van het plangebied waar de bouw van de ceremonieruimte / kantoor en parkeervoorzieningen zijn voorzien. Op betreffende plekken staat hoofdzakelijk relatief dun naaldhout. Waardevolle loofhout opstanden blijven conform het Inrichtings- en beheerplan (Van Limpt, 2017) op het gehele landgoed behouden. De relatief jonge naaldhoutopstanden op de delen waar bosomvorming in combinatie met een maaiveld verhoging is voorzien, zijn niet geschikt als verblijfplaatsen (kraamverblijven, paarverblijven, winterverblijven) voor vleermuizen (zie ook Manschot, & Rensink, 2015). Oud loofhout is incidenteel langs de randen van deze naaldhoutopstanden te vinden. Dit loofhout blijft gespaard en dient als basis voor de bosomvorming. Alle te kappen opstanden en randbeplanting wordt daarnaast conform het te hanteren werkprotocol (mede afgestemd op relevante gedragscodes en soortenstandaarden / kennisdocumenten) vooraf nog extra gecontroleerd op de mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen (alle typen). Bomen van belang als verblijfplaats van vleermuizen als mede de functionele omgeving worden gespaard.

Relevante werkzaamheden worden in de winterperiode uitgevoerd of aangevangen. Er wordt met uitzondering van het ceremonie-- en kantoorgebouw geen verlichting in het gebied geïntroduceerd, dus enkel maar op een plek in het plangebied (zeer lokaal). Het gebruik van ceremonie- en kantoorgebouw is overdag. 's Avonds en 's nachts kan daardoor de verlichting tot een minimum beperkt blijven. De parkeervoorziening wordt enkel overdag gebruikt. Hier is hooguit in de wintermaanden, wanneer vleermuizen in winterrust zijn en er dus niet verstoord door zullen worden, kort tijd voor zonsopkomst en korte tijd na zonsondergang mogelijk enige markeringsverlichting. In de avond en nacht is er geen verlichting dus ook geen verstoring door verlichting.

Bij het gebruik en beheer is geen sprake meer van grootschalige kap. De omvorming van naaldhout naar meer loofhout en gevarieerdere bosbeplanting heeft voor een belangrijk deel in de inrichtingsfase al plaatsgevonden. Voor gebruik als natuurbegraafplaats vindt geen kap meer plaats (zie Van Limpt, 2017). Bij beheer is

enkel nog sprake van incidentele en kleinschalige kap ten behoeve van een zo divers en natuurlijk mogelijke bosopbouw. Bij het gebruik en beheer van de natuurbegraafplaats wordt eveneens een ecologisch werkprotocol gehanteerd. In dit protocol worden regels gegeven om verstoring van verblijfplaatsen van genoemde soorten te voorkomen. Activiteiten in het kader van gebruik vinden enkel overdag plaats. Verblijfplaatsen van vleermuizen worden als gevolg van gebruik niet verstoord. Gezien de monitoring die plaatsvindt en de afstemming met een ter zake kundige is verstoring of vernietiging van verblijfplaatsen als gevolg van de bij het gebruik en beheer te hanteren handelswijze uitgesloten.

Het plangebied kan niet gezien worden als voortplantingshabitat van heikikker. Als winterhabitat hebben bepaalde delen van het plangebied wel een zeker geschiktheid maar aangezien het beste landhabitat direct naast het voortplantingshabitat (Zwarte Ven) is gelegen is het niet aannemelijk dat het plangebied door de heikikker als winterhabitat wordt gebruikt. Het meest geschikte winterhabitat ligt namelijk direct naast het voortplantingshabitat buiten het plangebied. De terreindelen waar de bouw van de ceremonieruimte / kantoor en de parkeerplaats met ontsluiting zijn voorzien hebben geen functie als winterhabitat voor de heikikker. Werkzaamheden zullen niet leiden tot vernietiging van verblijfplaatsen van heikikker. Ze zijn daarnaast ook niet van invloed op de momenteel (2017) (mogelijke) enige voortplantingsplaats in de omgeving; het Zwarte Ven.

Overige functies

De kwaliteit van het plangebied voor vleermuizen neemt door het creëren van meer overgangen tussen bos en laag blijvende vegetaties en een toename in lengte bosrand toe. Er is geen verlichting. Foerageermogelijkheden worden vergroot. In de actieve periode zijn er na zonsondergang en voor zonsopkomst geen activiteiten binnen het plangebied.

Het migreren van heikikker tussen winterverblijven en voortplantingsplaats kan in potentie op enkele plekken binnen het plangebied plaats vinden. Bij inrichting en gebruik moet daarom rekening worden gehouden met migrerende heikikkers. Die migratie vindt niet continue plaats maar enkel in bepaalde perioden (direct voorafgaand aan de voortplantingsperiode (maart) en kort voor het in winterrust gaan (oktober)). Door werkzaamheden buiten die perioden uit te voeren worden overtreding van verbodsbepalingen en daarmee effecten op heikikker voorkomen. In de werkprotocollen voor inrichting en voor gebruik en beheer zijn regels op genomen die voorkomen dat verbodsbepaling kunnen worden overtreden. Door te werken volgens de werkprotocollen wordt overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen. In de werkprotocollen zijn in de vorm van natuurkalenders de meest en minst kwetsbare periodes van soorten aangegeven. De werkprotocollen geven aan bij welke werkzaamheden met welke soorten mogelijk rekening moet worden gehouden en wat de perioden zijn waarin werkzaamheden zonder nadelig effect kunnen worden uitgevoerd. Effecten zijn daarmee uitgesloten.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

Tijdelijke effecten

Op de plaats waar ceremonieruimte en parkeerplaats inclusief ontsluiting zijn voorzien is de beplanting (voornamelijk dunne naaldbomen) gecontroleerd op mogelijke verblijfplaatsen deze zijn op deze plekken niet aangetroffen. Daarnaast wordt de hiervoor te kappen bomen conform het werkprotocol voor kap nogmaals extra uitvoerig gecontroleerd op mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Hiermee kan worden gewaarborgd dat verblijfplaatsen verblijfplaatsen niet worden vernietigd of verstoord. Ook bij de kap van houtopstanden en de aanleg van het padenstelsel wordt vooraf gecontroleerd of in te kappen beplanting verblijfplaatsen of potentiële verblijfplaatsen voorkomen. In naaldhout, en zeker jong naaldhout, zijn geen verblijfplaatsen te voorzien. Vleermuizen mijden naaldhout als verblijfplaats indien mogelijk. Loofbomen daarentegen wordt bij de inrichting veelal gespaard, zeker als dit karakteristieke oude opstanden betreft. Worden toch een verblijfplaats aangetroffen waar werkzaamheden zijn gepland, wordt het plan op een zodanige wijze aangepast dat betreffende verblijfplaats wordt gespaard en niet wordt verstoord. Mogelijk kan kap wel in een later stadium plaatsvinden als betreffende verblijfplaats (op natuurlijke wijze) buiten gebruik raakt.

Het werkprotocol ziet eveneens toe op voorkomen van verstoring van verblijfplaatsen. Het aanbod blijft daardoor gehandhaafd. Alle aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen blijven zo bij de inrichting gespaard en worden niet verstoord.

Er zijn daarom geen tijdelijke effecten te voorzien op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Actuele verblijfplaatsen van heikikker komen niet voor binnen het plangebied. In het plangebied vormen wel enkele terreindelen (matig) geschikt landhabitat. De beoogde locaties voor de ceremonieruimte / kantoor en de parkeerplaats inclusief ontsluiting worden in het nadere heikikkeronderzoek niet aangemerkt als geschikt landhabitat. De in het verslag van het heikikkeronderzoek genoemde deelgebieden die geschiktheid vertonen als landhabitat en waar ophogingen zijn voorzien betreffen open terreindelen met lagere begroeiingen van grassen, heiderestanten, adelaarsvaren met jonge opslag (deelgebieden 2, 40, 41 en 42 uit Brandjes, 2017). Hier is geen sprake van vellen van bomen maar hooguit verwijderen van vegetaties. Omdat er niet gekapt hoeft te worden kan ophoging plaatsvinden in de voortplantingsperiode. Na ophoging worden deze terreindelen door natuurlijke ontwikkeling weer in dezelfde mate geschikt winterhabitat voor heikikker. Het is echter niet aannemelijk dat in die delen heikikker ook daadwerkelijk zijn winterverblijf heeft (Brandjes, 2017). Tijdelijke effecten op heikikker zijn daarmee uitgesloten. In de werkprotocollen zijn regels opgenomen hoe werkzaamheden uit te voeren zonder dat deze nadelig effect kunnen hebben op heikikker (zie Hille Ris Lambers, 2017 en Hille Ris Lambers & De Boer, 2017).

Permanente effecten

Alle aanwezige verblijfplaatsen blijven bij het gebruik van de natuurbegraafplaats (het natuurbegraven, beheer natuurbegraafplaats) ontzien. Voor het gebruik worden geen bomen gekapt. Voor het beheer zal enkel incidenteel op beperkte schaal nog kap

kunnen plaats vinden met het oog op bosvorming. Een regelmatige monitoring en het werkprotocol zien hierbij eveneens toe op voorkomen van verstoring van verblijfplaatsen. Het aanbod blijft daardoor gehandhaafd.

Er zijn daarom geen permanenten effecten te voorzien.

Staat van instandhouding

Aangezien effecten kunnen worden uitgesloten heeft het planvoornemen ook geen negatief effect op de staat van instandhouding.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen verblijfplaatsen (Wnb art. 3.5.4)

Het momenteel niet aanwezig zijn van verblijfplaatsen op plekken waar ingrepen zijn voorzien, het werken volgens werkprotocol, de geplande periode van uitvoering van inrichting en de blijvende monitoring van de natuurbegraafplaats zien er op toe dat Wnb art 3.5.4 niet wordt overtreden.

Opzettelijk verstoring (Wnb art. 3.5.2)

Het werkprotocol, de geplande periode van uitvoering van inrichting en de blijvende monitoring van de natuurbegraafplaats zien er op toe dat Wnb art 3.5.2 niet wordt overtreden.

Er is geen opzettelijke verstoring van alle aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen.

5.3 Beschermingsregime andere soorten

Het plangebied heeft betekenis voor steenmarter, boommarter, eekhoorn, das, ree, konijn, haas, egel, diverse soorten algemeen voorkomende muizen (geen waterspitsmuis), levendbarende hagedis (enkel in de overgangszone van heidevegetatie naar bos bij het Zwarte Ven), bruine kikker, kleine watersalamander, gewone pad (zie § 4.2.3).

ree, konijn, haas, egel, diverse soorten algemeen voorkomende muizen, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander staan in Overijssel op een lijst waarvoor bij ruimtelijke ingrepen een vrijstelling is voorzien voor overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb.

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

Voortplantings-, rust- en andere verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van marterachtigen en das zijn momenteel niet op het landgoed aanwezig. Nesten van eekhoorn zijn in 2017 niet op de locaties waar de ceremonieruimte / kantoor en de parkeerplaats inclusief ontsluiting aangetroffen. Daarnaast wordt conform het te hanteren werkprotocol (mede afgestemd op relevante gedragscodes en soortenstandaarden) alle te verwijderen boomopstanden en ophooglocaties voorafgaand aan de werkzaamheden nogmaals extra gecontroleerd op aanwezigheid van verblijfplaatsen. Indien deze alsnog worden aangetroffen zullen

deze worden gespaard. Voortplantingsplekken van amfibieën worden eveneens gespaard. Op te hogen terreindelen worden voorafgaand aan de ophoging ook gecontroleerd op het voorkomen van overige zoogdieren, amfibieën en reptielen. Aanwezige dieren worden weggevangen en in de nabijheid op een geschikte plek weer uitgezet. Na ophoging kunnen betreffende soorten het opgehoogde terreindeel weer koloniseren. Relevante werkzaamheden worden in de winterperiode of in ieder geval buiten de kwetsbare periode uitgevoerd of aangevangen. Verstoring van voortplantingsplaatsen wordt hiermee voorkomen.

Bij het gebruik van de natuurbegraafplaats wordt naast dat gewerkt wordt onder een goedgekeurde gedragscode (Gedragscode Natuurbeheer 2016-2021) eveneens een ecologisch werkprotocol gehanteerd. In dit protocol, dat mede is afgestemd op de gedragscode, worden regels gegeven om verstoring van verblijfplaatsen van genoemde soorten te voorkomen. Activiteiten in het kader van gebruik vinden enkel overdag plaats. Nachtactieve dieren als marterachtigen en das worden daarom niet verstoord.

Overige functies

De kwaliteit van het plangebied voor grondgebonden zoogdieren amfibieën, reptielen en ongewervelden neemt door het creëren meer overgangen tussen bos en laag blijvende vegetaties en een toename van heide en heischrale vegetaties toe. Foerageermogelijkheden worden vergroot. De kwaliteit van het leefgebied blijft daarmee intact.

Effect op het aanbod aan verblijfplaatsen (kwantiteit)

Tijdelijke effecten

Alle mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van marterachtigen, das, eekhoorn en levendbarend hagedis blijven bij de inrichting gespaard. Het niet voorkomen van dergelijke verblijfplaatsen op de locaties voor de ceremonieruimte / kantoor en de parkeerplaats inclusief ontsluiting, het flexibel hiermee om kunnen gaan bij bomenkap en ophoging en het werkprotocol zien hier op toe. Conform het werkprotocol worden de plaats waar ceremonieruimte en parkeerplaats zijn voorzien eerst nog een keer extra uitvoerig gecontroleerd op mogelijke aanwezigheid van nesten / verblijfplaatsen. Evenzo worden conform het werkprotocol de op te hogen terreindelen voorafgaand aan de ophoging gecontroleerd op het voorkomen van zoogdieren, amfibieën en reptielen. Aanwezige dieren worden weggevangen en in de nabijheid op een geschikte plek weer uitgezet. Na ophoging kunnen betreffende soorten het opgehoogde terreindeel weer koloniseren. Aanwezige verblijfplaatsen zoals eekhoornnesten worden gespaard. Bij de kap van hout opstanden en de aanleg van het padenstelsel wordt vooraf gecontroleerd of in te kappen beplanting verblijfplaatsen of potentiële verblijfplaatsen voorkomen. Worden deze aangetroffen, wordt het plan op een zodanige wijze aangepast dat betreffende verblijfplaatsen worden gespaard en niet worden verstoord. Mogelijk kan kap wel in een later stadium plaatsvinden als betreffende verblijfplaatsen (op natuurlijke wijze) buiten gebruik raakt.

Het werkprotocol ziet eveneens toe op voorkomen van verstoring van verblijfplaatsen. Het aanbod blijft daardoor gehandhaafd.

Omdat er op en nabij de locaties voor de ceremonieruimte / kantoor en de parkeerplaats inclusief ontsluiting in 2017 geen verblijfplaatsen van 'andere beschermde soorten' niet voorkomen op de provinciale vrijstellingslijst zijn aangetroffen en bij de kap van bomen en het ophogen van terreindelen eventueel aanwezige verblijfplaatsen worden ontzien, zijn er geen tijdelijke effecten te voorzien in het aantal aanwezige verblijfplaatsen van in gevolge § 3.3 Wnb beschermde soorten.

Permanente effecten

Op het gebruik van de natuurbegraafplaats is de Gedragscode Natuurbeheer 2016 – 2021 van toepassing. Alle aanwezige verblijfplaatsen worden bij het gebruik van de natuurbegraafplaats (het natuurbegraven, beheer natuurbegraafplaats) ontzien. Het mede op de gedragscode afgestemde werkprotocol ziet eveneens toe op voorkomen van verstoring van verblijfplaatsen, ook bij begrafenisceremonies. Het aanbod blijft daardoor gehandhaafd.

Er zijn daarom geen permanenten effecten te voorzien.

Staat van instandhouding

Aangezien effecten kunnen worden uitgesloten heeft het planvoornemen ook geen negatief effect op de staat van instandhouding.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen groeiplaatsen, verblijfplaatsen (Wnb art. 3.10.1)

Het momenteel niet aanwezig zijn van verblijfplaatsen op plekken waar ingrepen zijn voorzien, het werken volgens de werkprotocollen, de geplande periode van uitvoering van inrichting en de blijvende monitoring van de natuurbegraafplaats zien er op toe dat Wnb art 3.10.1 niet wordt overtreden.

6 Conclusie voor Wnb en ontheffingsaanvraag

6.1 Conclusie resultaten onderzoek

Uit het onderzoek komt naar voren dat:

- Met name de opstanden met loofbomen binnen het plangebied zijn in potentie van belang voor boombewonende vleermuizen, Hier bevinden zich potentiële verblijfplaatsen.
- Verblijf- en voortplantingsplaatsen van heikikker bevinden zich buiten het plangebied. Wel kunnen enkele delen van het plangebied door heikikker worden gebruikt om te migreren tussen voortplantingshabitat en winterverblijven.
- Binnen het plangebied komt eekhoorn voor en het plangebied vormt mogelijk onderdeel van het leefgebied van steenmarter, boommarter en das. Burchten en nesten van deze soorten zijn momenteel niet aanwezig.
- Het plangebied vormt onderdeel van het leefgebied van buizerd, sperwer, havik en boomvalk. In gebruik zijnde nesten van deze soorten zijn momenteel niet aanwezig.
- Levendbarende hagedis heeft zijn lokale kernverspreidingsgebied rond het Zwarte Ven (buiten het plangebied). Maar een zeer beperkt deel van het plangebied vormt geschikt leefgebied voor de levendbarende hagedis. Binnen het plangebied is deze niet waargenomen.
- De bosvijver vormt voortplantingshabitat voor algemeen voorkomende amfibieën (bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander. Niet voor heikikker.
- Binnen het plangebied komen verder nog diverse algemene beschermde soorten voor als konijn, egel, haas, vos, ree en diverse muizensoorten.

6.2 Overtreding verbodsbepalingen

- Bij de kap van beplanting en de aanleg van de bebouwing, parkeervoorziening en padenstructuur zal rekening moeten worden gehouden met mogelijke voorkomende soorten buizerd, havik, sperwer en boomvalk van het Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Voor andere beschermde vogels met een jaarrond beschermd nest vormt het plangebied momenteel geen onderdeel van het leefgebied. In de te kappen beplanting zijn in 2017 geen in gebruik zijnde jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Als extra zekerheid wordt te kappen beplanting conform de werkprotocollen vooraf extra gecontroleerd op het voorkomen van nesten van deze soorten om effecten volledig uit te kunnen blijven sluiten.
- Bij het verwijderen van de beplanting in het plangebied moet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. In de beplanting zijn nesten van algemene vogelsoorten aanwezig (zie ook de natuurkalender in de werkprotocollen).

- Bij de kap van boombeplantingen en de aanleg van de bebouwing, parkeervoorziening en padenstructuur zal rekening moeten worden gehouden met boombewonende vleermuissoorten gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis van het Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Als extra zekerheid wordt te kappen beplanting conform de werkprotocollen vooraf extra gecontroleerd op het mogelijk voorkomen van verblijfplaatsen van deze soorten om effecten volledig uit te kunnen blijven sluiten.
- Bij de inrichting (kap bomen, aanleg paden) van enkele gebiedsdelen dient in perioden dat heikikker migreert tussen voortplantingshabitat en winterverblijven rekening worden gehouden met het mogelijk tijdelijk voorkomen van heikikker. Verblijfplaatsen zijn niet in het geding.
- Andere beschermde soorten van het beschermingsregime conform § 3.2 Wnb zijn niet aanwezig.
- Bij kap van beplanting en de aanleg van de bebouwing, parkeervoorziening en padenstructuur zal rekening moeten worden gehouden met eekhoorn, steenmarter en boomarter van het Beschermingsregime andere soorten. Als extra zekerheid wordt te kappen beplanting conform de werkprotocollen vooraf extra gecontroleerd op het mogelijk voorkomen van verblijfplaatsen van deze soorten om effecten volledig uit te kunnen blijven sluiten.
- Bij kap van beplanting, ophoging van terreindelen en de aanleg van de bebouwing, parkeervoorziening en padenstructuur zal rekening moeten worden gehouden met egel, ree, vos, das, konijn, haas, diverse soorten muizen, levendbarende hagedis, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander van het Beschermingsregime andere soorten.
- Als gevolg van de ingreep wordt indien de aanbevelingen uit § 7 wordt overgenomen geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de aangetroffen beschermde soorten.

Overtreding

Bij de kap van bomen, ophoging van terreindelen en de aanleg van de bebouwing, parkeervoorziening en padenstructuur kan op basis van de huidige kennis en bij het werken conform de werkprotocollen het overtreden de verbodsbepalingen uit de art. 3.1 en 3.10 worden uitgesloten. In Hoofdstuk 7 worden aanbevelingen gedaan voor waar het ecologisch werkprotocol op toe moet zien. Door het uitwerken van die aanbeveling wordt voorkomen dat verbodsbepalingen worden overtreden.

Voor het gebruik en beheer is de gedragscode Natuurbeheer 2016 – 2021 en een daarop gebaseerd werkprotocol van toepassing. Hiermee worden effecten op het voorkomen van soorten uit het beschermingsregime andere soorten voorkomen.

Vrijstelling

Voor, konijn, haas, egel, vos, ree, voorkomende muizensoorten, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander geldt een (provinciale) vrijstelling geldt.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud.

6.3 Ontheffingsaanvraag

Effecten op verblijfplaatsen en nesten van soorten uit § 3.1, §3.2 en §3.3 van de Wnb worden niet voorzien. Door daarnaast te werken volgens ecologische werkprotocollen en uitvoering te geven aan de aanbevolen maatregelen uit § 7.1 wordt extra zekerheid gegeven dat overtreding van verbodsbepalingen wordt voorkomen. Een ontheffing wordt daarom niet nodig geacht. Natuurbegraven Nederland heeft aangegeven werkprotocollen te laten opstellen. Dit is ook geheel in overeenstemming met de uitgangspunten die Natuurbegraven Nederland hanteert bij de ontwikkeling en gebruik van haar natuurbegraafplaatsen.

7 Aanbevelingen voor Wnb

7.1 Maatregelen om schade te voorkomen of te beperken

Aangegeven is dat voor zowel de inrichting als het gebruik van de natuurbegraafplaats een ecologische werkprotocol wordt gevolgd. Werken volgens deze protocollen maakt het mogelijk de inrichting en het gebruik van de natuurbegraafplaats uit te voeren zonder dat verbodsbepalingen ten aanzien van soorten vallend onder § 3.1 en § 3.2 van de Wnb worden overtreden, alsmede ook de soorten vallend onder § 3.3 welke niet op de provinciale vrijstellingslijst staan.

in de werkprotocollen dienen maatregelen te worden opgenomen die:

- voorkomen dat jaarrond beschermde nesten van vogels kunnen worden verstoord of vernield
- voorkomen dat nesten van overige broedvogels opzettelijk worden vernield of verstoord
- nesten van eekhoorn, boommarter en steenmarter en burchten van das niet kunnen worden vernield of verstoord bijvoorbeeld door het rooien van beplanting en (voorbereidende) bouwwerkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.
- fauna in zijn algemeenheid in kwetsbare perioden worden ontzien
- toezien op het voorkomen van onnodige verstoring of vernielen van verblijfplaatsen van overige soorten
- toezien op het onnodig doden van soorten bij uitvoering van werkzaamheden verband houdende met inrichting en gebruik natuurbegraafplaats.
- toezien op het niet uitvoeren van bepaalde werkzaamheden in bepaalde delen van het plangebied in bepaalde perioden
- toezien op monitoring van het terrein

Aanvullend kan nog aan de volgende maatregelen worden gedacht

- Het verstoren en vernietigen van vogelnesten die in gebruik zijn moet voorkomen worden om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Dit kan door het rooien van beplanting en (voorbereidende) bouwwerkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de natuurwetgeving geen standaard periode gehanteerd. De lengte en de aanvang van het broedseizoen verschilt per soort. Globaal moet voor het broedseizoen rekening gehouden worden met de periode half maart tot september.
- Het verwijderen van beplanting binnen het broedseizoen kan alleen indien uit controle vooraf is gebleken dat er geen in gebruik zijnde nesten van vogels worden aangetast.

7.2 Vervolprocedure

Door de werkwijze toe te passen zoals die door NBN is voorzien wordt voorkomen dat verbodsregels van de Wnb worden overtreden. Een ontheffing Wnb is derhalve niet noodzakelijk.

7.3 Nader onderzoek

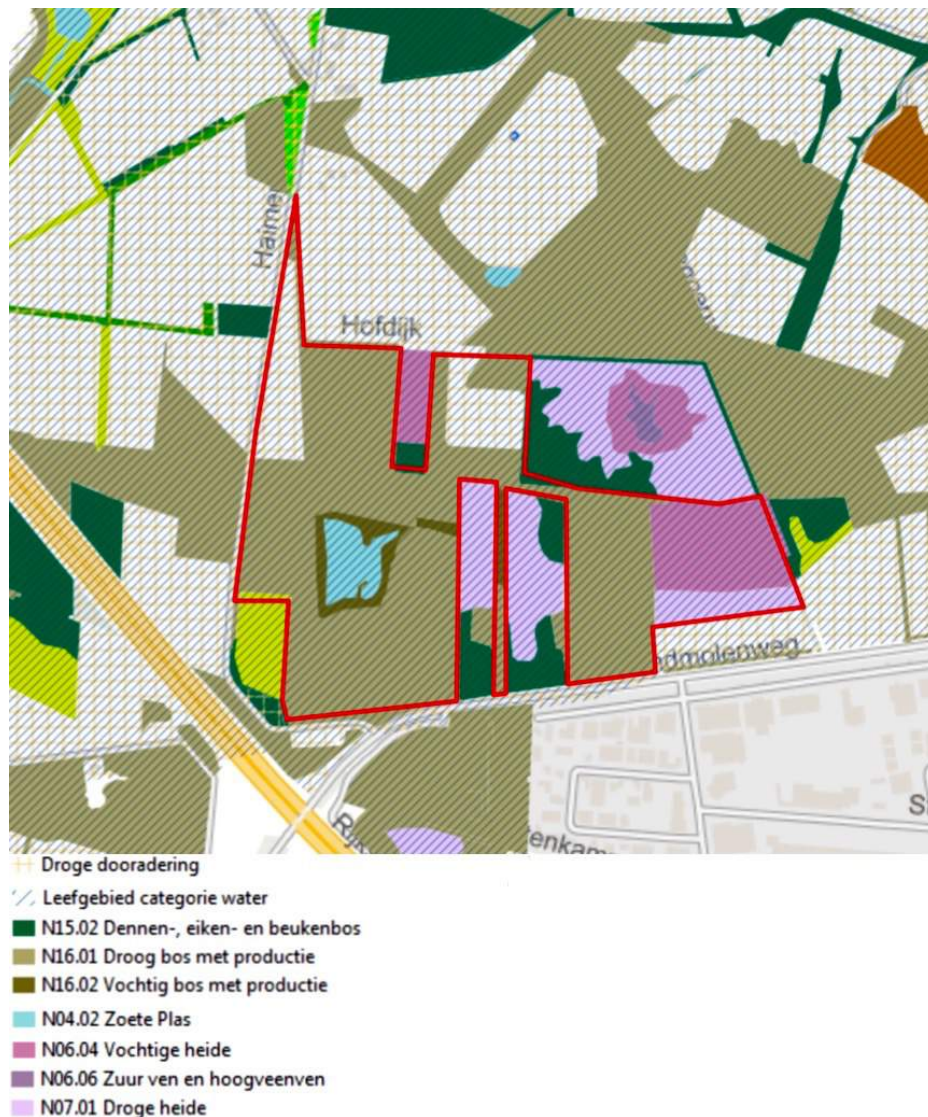
Bij het uitzetten van kap- en rooiwerkzaamheden dient de te verwijderen beplanting nogmaals gecontroleerd te worden op hun belang / functie voor vleermuizen, eekhoorn, boommarter en jaarrond beschermde nesten van vogels. Deze dienen hun functie te behouden. Kap en rooi van beplanting dient daarop aangepast te zijn. Op deze wijze kan blijvend zekerheid worden verkregen over het niet overtreden van verbodsbepalingen.

Voor het ophogen moeten terreindelen in de nabijheid van het Zwarte Ven en die niet zijn voorzien van een bosbeplanting vooraf goed gecontroleerd worden op het voorkomen van levendbarende hagedis en heikikker. Indien deze soorten niet worden aangetroffen kunnen werkzaamheden zonder overtreding van verbodsbepalingen worden uitgevoerd. Worden deze soorten wel aangetroffen dient eerst een nadere uitwerking en eventuele aanpassing van de plannen worden gemaakt waarbij overtreding van verbodsbepalingen wordt voorkomen en indien overtreding van verbodsbepalingen niet is te voorkomen dient eerst een ontheffing te worden verkregen voor uitvoeren van de werkzaamheden.

8 Nee, tenzij toetsing NNN

8.1 Wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN

In de Actualisatie Omgevingsverordening Overijssel 2017 is het NNN (EHS) begrensd en zijn regels gesteld voor de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de aanwezige bijzondere waarden en kenmerken. Het plangebied is geheel begrensd als NNN. De natuurdoelen voor het NNN zijn vastgesteld in het provinciaal Natuurbeheerplan 2018 (2017), dat bestaat uit twee kaarten, respectievelijk de ambitie- en de beheertypenkaart. De beheertypenkaart laat de huidige situatie zien en de ambitiekaart geeft de toekomstige en gewenste situatie weer. Tot slot omvat de omgevingsverordening (2017) een Catalogus Gebiedskenmerken Overijssel. Deze gebiedskenmerken worden gezien als uitgangspunt bij gebiedsontwikkelingen

Figuur 8.1 Plangebied (rood omlijnd) en ligging binnen NNN

Natuurbeheerplan 2018

Conform het Natuurbeheerplan ligt Christinalust in de regio 'Zuid Twente en Netwerkwerkstad Twente' en meer in het bijzonder in het deelgebied 'Landgoederen en beekdalen Enschede/Hengelo'.

Regio 'Zuid Twente en Netwerkwerkstad Twente'

Als belangrijk voor de regio worden gezien de diversiteit van natuur en landschap met een deels hoge kwaliteit en de verwevenheid tussen de functies wonen, werken, recreatie en natuur. Landgoederen zijn een belangrijk aspect hierin. Voor Christinalust relevante natuurontwikkeling die hier binnen wordt nagestreefd zijn:

- Versterking natuurwaarden landgoederen door meer diversiteit en benutting potenties en cultuurhistorische achtergrond
- Hydrologisch herstel natte gebieden.
- Herstel natuurlijk karakter beken en beekdalen.
- behoud / versterking natuur- en landschapswaarden kleinschalig cultuurlandschap.

Deelgebied Landgoederen en beekdalen Enschede/Hengelo

Kenmerkend voor het deelgebied zijn onder andere bossen van het typen Wintereiken-Beukenbos en Vogelkers-essenbos (in beekdalen), Verspreid komen heidevelden voor. Het streefbeeld voor het deelgebied omvat de volgende voor Christinalust relevante punten:

- Natuurlijke inrichting beken gecombineerd met vochtig schraalland
- Versterking kleinschalige landschapsstructuur middels houtwallen en poelen
- Benutten potenties voor vochtige heide
- Vergroting oppervlak beekbegeleidend bos.

Catalogus Gebiedskenmerken Overijssel

Uit de Catalogus is af te leiden dat voor Christinalust de volgende landschaps- en gebiedstypen van toepassing zijn:

Type	Ambitie	Richting
Beekdalen en natte laagtes	<ul style="list-style-type: none"> - Betekenis beekdalen als ruimtelijk dragende structuur Verbindende functie van flora en fauna - Waterbeheersing	<ul style="list-style-type: none"> - Instandhouding en waar mogelijk meer natuurlijke dynamiek - Ontwikkelingen in beekdalen dragen bij aan versterking beekstelsel en vergroting kwaliteit en beleefbaarheid
Dekzandvlakte en ruggen	<ul style="list-style-type: none"> - Accentuering natuurlijke hoogte verschillen - Accentuering verschillen droog - nat	<ul style="list-style-type: none"> - Verbetering beleefbaarheid verschillen - Ontwikkeling sluiten aan op de afwisseling beekdalen en dekzandruggen
Landgoederen en buitenplaatsen	<ul style="list-style-type: none"> - Behoud en herstel historische, landschappelijke en natuurlijke karakter - Uitbouw van die kwaliteiten bij clusters van landgoederen	<ul style="list-style-type: none"> - Behoud en herstel van het monumentale en historische karakter van bebouwing, tuinen, parken en het landschap

De ambities van het Natuurbeleidsplan en de Catalogus komen met elkaar overeen of liggen in elkaars verlengde en sluiten op elkaar aan.

Uit eerder overleg over Christinalust tussen de provincie Overijssel en NBN is naar voren gekomen dat Christinalust door de provincie niet wordt gezien als een gebied met de hoogste natuurwaarden. Hetgeen ook blijkt uit de veldonderzoek die sinds 2013 hebben plaatsgevonden. Het gebied heeft echter wel potenties voor vergroting van natuurwaarden.

8.2 Effecten op het NNN

De belangrijkste criteria voor de beoordeling van effecten van een ingreep op het NNN zijn:

- 1 geen netto verlies in oppervlakte, samenhang of kwaliteit;
- 2 behoud van ambitie.

Beoordeling verlies in oppervlakte, samenhang of kwaliteit

- Het gehele plangebied ligt met uitzondering van de graslandpercelen aan de noordwest- en noordzijde van het plangebied binnen de huidige begrenzing van het NNN. Conform de plannen van NBN blijft het gebied binnen het NNN maar wordt er voor een periode van 60 jaar 3.200 m² in beslag genomen voor infrastructuur en bebouwing. Anderzijds kunnen de graslandpercelen aan het NNN worden toegevoegd door in het bestemmingsplan hier ook expliciet de bestemming natuur met nevenfunctie natuurbegraven aan te geven. Het oppervlak dat aan het NNN toegevoegd kan worden is 30.580 m². Hiermee leidt het planvoornemen niet tot verlies aan oppervlakte.
- Het inrichtingsplan voorziet in meer natuurlijke beekloop en het benadrukken van de beekloop in het gebied middels een daarop aangepaste bosbeplanting. Daarnaast worden terreindelen opgehoogd. Hierbij wordt aangesloten op oude dekzandruggen. Plaatsen waar eerder dekzandruggen zijn afgegraven worden weer opgehoogd, maar aanvullend daarop worden ook andere terreindelen opgehoogd. Dit leidt tot het benadrukken van natuurlijke terreinverschillen. Middels een nieuwe padenstructuur worden de verschillen beter zichtbaar en beleefbaar. De samenhang van het gebied wordt hiermee vergroot.
- De plannen voorzien in een omvorming van naaldbossen naar gemengde bossen en loofbossen. Daarnaast voorziet het plan in een grotere diversiteit in natuurtypen met meer heide en schraallandvegetaties. Langs de Tweekelerbeek worden potenties voor ontwikkeling van beekbegeleidend bos benut. Binnen het plangebied wordt de verspreiding van exoten als Japanse duizendknoop, rododendron en Amerikaanse vogelkers actief aangepakt. Er worden een aantal poelen aangelegd. Daarnaast wordt bij de ontwikkeling van de natuurbegraafplaats nadrukkelijk rekening gehouden met aanwezige natuurwaarden. De ontwikkelingen leiden tot een betere benutting van de potenties voor natuurontwikkeling en daarmee kwaliteit van het gebied.

Beoordeling behoud ambities

- Er wordt binnen het plangebied meer nadruk gelegd op het beekdal van de Tweekelerbeek door het realiseren van een meer natuurlijk karakter en de ontwikkeling van bijpassende natuurdoeltypen zoals beekbegeleidend bos.
- Aanpassing aan de beek vinden plaats in overleg met het Waterschap. Het Waterschap ziet toe op het behoud van de waterafvoerende functie van de beek en het belang van de beek voor de hydrologie in de omgeving. Aandachtspunt is hierbij ook de waterafvoerende functie voor Enschede bij grote neerslag hoeveelheden.
- Met aanpassingen rond de beek en het herstel van dekzandruggen / ophogen van terreindelen aansluitend op de dekzandruggen worden hoogteverschillen hersteld en benadrukt. Teven worden de verschillen tussen droog en nat benadrukt.
- Door omvorming van naaldhoutbos naar meer geëigende bostypen (wintereiken-beukenbos) en heide- en schraallandvegetaties en het verwijderen van exoten wordt een bijdrage geleverd aan het behoud van het karakter van het landgoed en de natuurlijke kwaliteiten van het landgoed.
- Het landgoed blijft herkenbaar als landgoed en blijft een eenheid vormen met aanliggende landgoederen. Landschappelijke structuren van de verschillende landgoederen lopen in elkaar over en sluiten op elkaar aan waarmee ook de landschappelijke en natuurlijke eenheid tussen de landgoederen behouden blijft en de verbindingen beter worden.

Uit bovenstaande beoordeling kan worden geconcludeerd dat het planvoornemen voor de natuurbegraafplaats Christinalust geen negatief effect heeft op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Het planvoornemen draagt juist bij aan een versterking van die waarden en kenmerken.

8.3 Mitigatie en resterende effecten

Gezien het ontbreken van negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN is geen sprake van noodzakelijk mitigatie van effecten.

8.4 Compensatie

Er zijn geen negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Het toevoegen van 30.580 m² aan de noordwestzijde van plangebied aan het NNN weegt ruim op tegen oppervlakte beslag van nieuwe bebouwing en parkeergelegenheid (3.200 m²). Er is daarom geen sprake van noodzakelijke compensatie van effecten. Deze conclusie wordt gesteund door de Onderbouwing saldobenadering natuurbegraafplaats Christinalust uit 2016 (Stoffelen & Van Limpt, 2016)

9 Literatuur

- Aaldenberg, B., A.H. Eugelink, G.J. Hofmeijer, B.W. Knol & J.H. Medenblik, 2008. Onderhoudbeheerplan Beken Twekkelo 2004 – 2014. Waterschap Regge en Dinkel, Almelo.
- Het Boschap, 2010. Gedragscode bosbeheer 2010 – 2015.
- Hille Ris Lambers, I. 2016. Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust. Werkprotocol inrichting natuurbegraafplaats in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 16-089. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hille Ris Lambers, I. & E.J.F. de Boer, 2017. Natuurbeheer en natuurbegraven op Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust, Werkprotocol beheer en gebruik conform de Wet Natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-143. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Manschot, N. & I. Rensink, 2015. Flora- en faunaonderzoek Natuurbegraafplaats Christinalust, Enschede. Eelerwoude, Goor.
- Provincie Overijssel, 2017. Catalogus Gebiedskenmerken Overijssel 12 april 2017.
- Provincie Overijssel, 2017. Natuurbeheerplan 2018 provincie Overijssel. Plantekst behorende bij GS-besluit 04 april 2017.
- Rensink, I., G. Lubbers, B. Velthuis & N. Manschot, 2015. Inrichtings- en beheerplan Natuurbegraafplaats Christinalust. Eelerwoude, Goor.
- RVO, 2016. Brief met kenmerk RVO/2016/377. Besluit tijdelijke verlenging gedragscode.
- Stoffelen, G., & P. van Limpt, 2016. Natuurbegraafplaats Christinalust. Onderbouwing saldobenadering. Praedium Coöperatie UA, Vught.
- VBNE, 2015. Gedragscode Natuurbeheer 2016-2021. Concept. Inclusief concept goedkeuringsbesluit dd. 18-02-2016 RVO.
- Van Limpt, 2017. Inrichtings- en Beheerplan Natuurbegraafplaats Landgoed Christinalust. Praedium Coöperatie UA, Vught.

gisopenbaar.overijssel.nl

overijssel.tercera-ro.nl

ndff-ecogrid.nl

Bijlage 1   Wettelijk kader

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf 1.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf 1.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf 1.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten' en is hier samengevat in paragraaf 1.5. Andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

1.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze zorgplicht houdt in elk geval in dat handelingen waarvan redelijkerwijs verwacht mag worden dat ze nadelige gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten achterwege blijven, dan wel dat noodzakelijke maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen ze beperkt of ongedaan worden gemaakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

1.3 Natura 2000-gebieden

Het is verboden om, zonder vergunning, de wezenlijke waarden en kenmerken van Natura 2000-gebieden aan te tasten. Dit is het geval als het behalen van de instandhoudingsdoelen (ernstig) wordt bemoeilijkt.

Om dat voor de in dit rapport beoordeelde ingreep effecten op beschermde natuurgebieden zijn uitgesloten, wordt het toetsingskader van de Wet natuurbescherming met betrekking tot Natura 2000-gebieden hier verder niet toegelicht.

1.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels (VR artikel 1) te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder 1 te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld onder 1 te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld onder 1 opzettelijk te storen.
5. Het verbod, opzettelijk storen, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁸. Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld onder 1 in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden **planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Het is verboden in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage bij de Wet, onderdeel A, natuurbescherming opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
3. Het is verboden **vaatplanten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

---

⁸ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

1.5 Houtopstanden

Hoofdstuk 4, paragraaf 4.1 van de Wnb regelt de verbodsbepalingen ten aanzien van houtopstanden.

Art. 4.1 De bepalingen in § 4.1 hebben o.a. geen betrekking op houtopstanden binnen de bebouwde kom, op erven of in tuinen, wegbeplantingen, beplanting langs rijkswegen, boomsingels en in het geval van het dunnen van een houtopstand.

Art. 4.2 Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van vriend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten.

Art. 4.3 Als een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van vriend- of hakhout, geldt een plicht tot herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen.

Art. 4.4 De bepalingen in § 4.1 zijn eveneens niet van toepassing als het vellen van houtopstanden en herbeplanten wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.

In de artikelen van § 4.1 zijn meer uitzonderingen aangegeven.

Bijlage 2   Inrichtingsschets

